

KAPITTEL 3A: "HUSK HVORFOR VI KOM TIL NORGE, SØNNEN MIN!"

"Husk hvorfor vi kom til dette landet, sønn. Husk at vi kom for å tjene penger. For å skape en fremtid. Ikke for noe annet. Vi skal ikke ha noe med nordmenn å gjøre. Vi er pakistanere og det skal vi fortsatt være. Du skal jobbe og tjene penger til familien din her og til familien din i Pakistan. Og du skal gifte deg med den vi peker ut for deg. Vi vet best. Du har å gjøre som vi vil."

_Det er slike holdninger vi blir foret med i oppveksten. Ikke det at jeg har imot pakistanere, men jeg har imot levemåten og tenkemåten deres. Normene og verdiene deres. De er helt på trynet, sier Abdullah. Han er født i Norge av pakistanske foreldre.

_Hva er det du synes er "på trynet"?

_Det at de lever her, men forlanger at ungene skal være pakistanere. Jeg kjenner ungdom som har levd mesteparten av livet sitt i Norge, men det eneste de tenker med er pluggene foreldrene har montert i hodene deres: "Husk vi kom for å tjene penger. Ikke for noe annet." Fullstendig hakk i plata. Faren min sa til meg fra jeg var født til jeg flyttet hjemmefra: "Sønn, jeg kom til Norge for å tjene penger. Jeg hadde 20 dollar i lomma. Vi rømte fra fattigdommen der nede. Vi må aldri glemme det." Mitt svar til min far, og for den saks skyld andre foreldre er: "Ikke **vi**, med **du**! Jeg er veldig takknemlig for at du kom til Norge og for at jeg er født her. Men det er ikke mitt problem at du flyktet fra fattigdommen der nede. Jeg lever her, og har det godt. Jeg velger å gjøre mitt," forklarer Abdullah.

_Vi som vokser opp her i Norge har en kjempejobb foran oss. Vi må ta initiativ til å oppdra foreldrene våre, oppdra dem til å forstå det norske samfunnet. Få dem til å kvitte seg med holdningene om at vi ikke skal ha noe med Norge å gjøre, at pakistansk kultur er så fordømt mye bedre. Jeg vil ikke leve med forestillingen: "Jeg er pakistaner. Dette er mitt andre hjemland. Mitt egentlige hjemland er Pakistan." For noe tull! Jeg bor jo her. Hvis jeg flytter til Pakistan, ja vel, da kan jeg gjøre mitt beste for å følge normer og regler der, sier Abdullah småirritert.

Abdullah har nettopp fylt 20 år. Fem av ungdomsårene tilbrakte han i kriminelle gjenger og bak fengselsmurene. Han har sonet dommer for bruk og besittelse av narkotika, samt grove ran. Ett av ranene hadde dødelig utgang for offeret. Men livet har snudd seg. Den tøffe og brutale unggutten er begravd. Og det for alltid, understreker han. Foran meg sitter en ung mann med en varm og tillitsfull utstråling. I dag tjener Abdullah til livets opphold som sosialarbeider.

_Jeg vet godt hvorfor jeg kom så innmari ut å kjøre allerede som 14-åring. Det var helt klart et opprør mot det pakistanske, den strenge oppdragelsen. Ikke det at jeg fikk noen spesielt streng oppdragelse. Den var helt "normal" sett med pakistanske foreldres øyne.

_Hva var strengt?

_De skulle latt meg ha mer kontakt med andre kamerater. Jeg fikk overhodet ikke ha kontakt med norske venner. Som elleveåring måtte jeg slutte på fotballen. Jeg fikk ikke overnatte hos venner. Da klassen hadde fester, helt uskyldige fester, fikk jeg ikke være med.

_Hva begrunnet foreldrene dine det med?

_Ingenting. Det er bare sånn det er, liksom. De var nok redde for at jeg skulle bli norsk, spise svin, ha kjæresten og sånn. Men, ærlig talt, jeg vet ikke helt sikkert ettersom jeg aldri fikk svar når jeg spurte etter en forklaring. Nå i etterkant kan jeg si at det er kulturen deres. At man skal unngå omgang med folk som ikke er muslimer, som ikke er "våre egne" folk. Men det er jo ikke lett å forstå for en 11-åring.

_Protesterte du på noen måte?

_Ja, det ble mye juling. Det var mye vold hjemme hos oss. Det er det hos de fleste innvandrere jeg kjenner, i all fall pakistanere. Mye vold mot koner og mødre. Mot barna også. Vold er normalt. Jeg sier ikke at alle familier er slik, men svært mange. Og det er ikke noe man snakker om. "Det er vårt privatliv, ikke noe vi skal dele med andre, i alle fall ikke med det norske samfunnet." Sånn tenker de. Jeg kan prate om det fordi jeg har brutt med miljøet. Jeg kan fortelle deg at jeg alltid var redd når jeg kom hjem. Selv i barneskolen var jeg redd.

_Hva straffet din far deg for?

_Han slo meg hvis jeg ikke kom rett hjem fra skolen. Eller at jeg gikk ut og lekte for lenge og kom for sent til undervisningen i moskeen. Senere fordi jeg ble observert sammen med ei jente. Det spilte ingen rolle om hun bare var en klassevenninne. Mange slike ting...

_Opplevde du det som urettferdig?

_Nei, ikke da jeg var liten. Da opplevde jeg det som en selvfølge. Fikk det inn med teskje at det var normalt, liksom. Fremdeles i dag, nå som jeg sjeldent ser faren min, vil han aldri skjønne at han gjorde noe galt. Så jeg gidder ikke ta det opp med han. Stoltheten hans, hvorfor skulle jeg såre stoltheten hans? Jeg har krenket æren hans nok. Han vil aldri forstå at mitt opprør, min kriminelle fortid, skyldes ufriheten jeg opplevde, sier Abdullah.

_Hva er sammenhengen mellom ufrihet og din kriminelle løpebane?

_Søken etter spenning. Det er nøkkelordet. Når alt er forbudt, helt vanlige aktiviteter for barn i Norge, så sprekker det til slutt for noen av oss. Jeg skal gi deg ett lite eksempel: Å skulke skolen. Det kan hvem som helst gjøre i 7.klasse. For en norsk gutt er det ikke et stort drama å skulke en dag. Han

skulker og kommer tilbake neste dag, kanskje med litt ugreie følelser i magen. Men likevel, for ham er det bare en liten "forseelse", litt spenning. For oss er det annerledes. Å skulke skolen, det er virkelig å bryte grenser, virkelig å gjøre noe du vet at foreldrene dine aldri kunne drømme om at du skulle våge å gjøre. Derfor føler du at du har gjort noe stort, noe forferdelig og fullstendig utilgivelig. Når du først har brutt én grense som føles så voldsom, så blir de neste grensene for ingenting å regne. Like mye juling får du jo uansett om det er tyveri eller skoleskulk, sier Abdullah i en nøktern og rolig tone.

Opplevelsen av å være utestengt fra kamerater og norske miljø, fikk det til å tippe over for Abdullah. Han tok et voldsomt sprang i ett jafs: Fra å være en guttunge uten tilhørighet som begikk den første "kriminelle" handling i syvende klasse - det vil si skoleskulk - ble han leder av en kriminell og voldelig gjeng.

_Jeg følte meg totalt på utsiden. Plutselig var jeg den personen folk så opp til. Skolen vår var belastet med mange elever som hadde problemer. Greit nok, det er mange ungdomsskoler i Oslo. For meg var det viktigste at jeg endelig fikk være med blant kamerater, jeg fikk status. Og jeg grep statusen og makten begjærlig. Det var meg som styrte, det var meg som hadde pengene, og for dem kjøpte jeg venner. - Det er helt vanvittig å tenke på hva som skjedde i løpet av bare ett år: Fra å skulke skolen, endte det opp med alkohol, hasj, amfetamin, heroin, og grove ran! I 8. klasse droppet jeg ut av skolen og sov hos venner eller på gata, lekte gjemsel med Barnevernet, og gikk inn og ut av institusjoner.

Gjengen til Abdullah bestod av elever ved samme skole. Alle var gutter. De hadde etnisk bakgrunn fra Norge, Pakistan, Gambia, Somalia, Marokko og India. Eldre gutter i 9.klasse introduserte alkohol og stoff for de yngre guttene.

_Det var mange som solgte stoff i skolegården, oftest folk som hadde sluttet på skolen, men også medelever. Gjengen min fikk tilbud om å selge stoff både på og utenfor skolen. Det var slik vi fikk penger til eget forbruk.

Behovet for penger økte i takt med behovet for stoff. Abdullahs gjeng begynte å rane folk, først og fremst eldre mennesker.

_Ettersom vi var så unge, var ran av folk på åpen gate den enkleste måten å skaffe penger på. Jeg og en kamerat kunne stå på utsiden av et postkontor eller en bank. Vi fulgte etter gamle mennesker som hadde tatt ut penger og nappet veska fra dem. En gang gikk det forferdelig galt. Jeg var 16 år. Kameraten min hoppet på en gammel dame og jeg tok veska hennes. Hun døde. Ran med døden til følge, det var det verste... Det var liksom drap, det. Jeg satt i varetekt i nesten ett år. Selv om jeg ble frikjent, ettersom den gamle damen hadde dårlig hjerte og fikk hjertestans, så har hendelsen satt dype spor i meg. Jeg var også blandet inn i et annet drap. Gjengen min kom i slagsmål og en gutt døde. Jeg ble siktet for det drapet også, og satt lenge i varetekt. Jeg ble frikjent igjen, og angrer på at jeg ikke tystet på de andre i gjengen. Kanskje de hadde vært i livet i dag dersom de hadde fått et opphold bak

murene. Det var det som reddet meg, tror jeg. Alle andre i gjengen er i dag enten døde av selvmord eller overdose.

_Hvordan reddet fengselsoppholdet deg?

_Det er ikke svarthvitt. Når jeg satt inne ble jeg kjent med flere drittsekker, blant andre gjengmedlemmer i Young Guns. Det førte til at jeg fikk en identitet som kriminell i svært ung alder. Jeg har snakket mye med psykolog om dette i etterkant; at jeg måtte dele bord med voldtektsmenn og mordere. Men oppholdet hjalp meg til å se hva jeg holdt på med, hvor jeg kunne havne. Det fikk meg til å tenke. Enda sterkere var det å komme ut og treffe de andre i gjengen. Jeg hadde aldri satt heroinsprøyter, men det var der gjengen min var da jeg ble løslatt. De var junkies. For dem var det lenge siden vi hadde stått og betraktet junkies med nedlatende kommentarer som; "æsj, se på de eklingene der". Vi tok sterk avstand fra folk som tydelig var avhengige. Sa til hverandre at slik skulle vi aldri ende opp. Vi skulle bare ruse oss og ha det moro. Vår avsky for junkies den gang hadde mine venner glemt mens jeg satt inne. I fengsel hadde tiden på en måte stoppet opp for meg. Fengselstiden var som en lang og vond drøm, et mareritt. Da jeg kom ut og møtte mine venner, fikk jeg sjokk. De hadde forfalt, de var sjabbete og så sjuke ut. De var de samme heroinvrakene som vi hadde fordømt, og jeg ble livredd. Den redselen reddet meg. Klart at jeg hadde tilbakefall. Satte til og med noen sprøyter. Jeg var på en måte fremdeles hektet på å begå forbrytelser, ha mye penger mellom hendene, bruke narkotika. Jeg var fremdeles avhengig av livsstilen. Det er sånn en enkel sirkel å havne i, og en så vanskelig sirkel å bryte.

Abdullah fikk hjelp av Kriminalomsorg i Frihet etter opphold på ulike kollektiv for rusavhengige. Han har fullført alle opplegg, og er fremdeles under ettersyn. Han har jevnlige samtaler med psykolog, og han avleverer urinprøver.

_Jeg har lært mye. Det viktigste er kanskje å ta ansvar for eget liv. At valgene er mine, enten det gjelder hvem jeg skal gifte meg med, valg av utdanning, eller for den saks skyld å bryte pakistanske tradisjoner.

_Hvilke tradisjoner?

_Som at jeg ikke vil ta imot hjelp fra familien, jeg vil ikke være med på det avhengighets-kjøret deres. Jeg vil klare meg selv. Pakistanere forlanger alltid noe tilbake når de har gjort deg en tjeneste. De "noterer ned" tjenestene sine, og kan komme tilbake mange år senere og si: "Husk, vi ordnet det og det for deg, nå trenger vi..."

_Kan du gi et eksempel?

_Jeg bor nå sammen med kjæresten min. Hun er muslim, men ikke pakistaner. Faren min er lite glad

for det, men han har tilbudt å gi oss en leilighet. Jeg har avslått tilbudet for å unngå å komme i takknemlighetsgjeld, for å slippe at han kan blande seg inn i vårt privatliv, begynne å bestemme hvordan vi skal leve hverdagslivet vårt. Jeg vil ikke være avhengig av noen som helst, jeg vil vise at jeg kan klare meg selv. Hvis man bare viljeløs sier "ja og ha" til foreldrene sine, ender man lett opp som hykler. Nesten alle unge menn jeg kjenner lever dobbeltliv, de er hylkere.

_På hvilken måte?

_Jeg kjenner ingen som har giftet seg av kjærlighet. De lar seg gifte bort i Pakistan. Kona flytter til Norge og blir behandlet som tjenestejente. Ingen følelser dem imellom, og han har makta ettersom han er mann. Hun adlyder, enten han vil ha sex eller mat. Nekter hun å slave for han, familien hans og vennene hans, så vet hun at faren for skilsmisse og tilbakesendelse til Pakistan er stor. Så hun finner seg i det meste, også at han har norske damer på si. Det har de fleste av dem. Mange har forhold på si i flere år, de har til og med barn med norske kvinner. Noen har norsk samboer og pakistansk kone som bor her eller han holder henne i Pakistan. På en måte forstår jeg at de er utro. De lengter etter kjærlighet. Men jeg vil aldri akseptere måten de behandler kona på. Det er ingen gjensidig respekt, bare ren og skjær utnyttelse av kvinnen. Bruk og kast. Og hun kan ikke beklage seg til svigerfamilien sin. De vil aldri støtte henne, selv om hans oppførsel er forbudt i følge islam.

_Både jeg og kjæresten min har bestemt oss for at ungene våre skal få lov til å leve i Norge og ikke på utsiden av samfunnet, slik både hun og jeg opplevde i barndommen vår. Våre unger skal få den friheten de trenger til å bli trygge på seg selv så de kan klare seg best mulig i hjemlandet sitt. Eneste forskjellen er at vi vil lære dem om islam. Ungene våre skal bli gode, norske muslimer som kan ta ansvar for livet sitt og leve i det norske samfunnet på linje med andre nordmenn. Det skal de, sier Abdullah bestemt.

KAPITTEL 3B: Å VÆRE "FOR NORSK"

Abdullah vokste opp i Norge som norsk statsborger. Men han forteller at han ikke fikk lov til å være "norsk". Allerede i barneskolealder ble han nektet kameratslig samvær med norske barn og unge. Selv mener han dette er hovedårsaken til hans voldsomme ungdomsopprør, kriminelle handlinger og rusmisbruk.

Sosialantropologen Ruth Mandel skriver i rapporten "Andregenerasjon ikke-borgere - Barn av tyrkiske migrantgrupper i Tyskland", at disse barna oppfostres på myten om at "en dag skal vi dra hjem" (til Tyrkia). Foreldrene "repeterer i det uendelige" fraser som:

- "vi hører ikke hjemme her i Tyskland, det er bedre å leve i sitt eget land"
- "vi er utlendinger, fremmede her"
- i Tyskland er vi ikke hjemme; Tyrkia er vårt hjem; vi er tyrkere"
- det er bedre å bo i sitt eget hjemland - vi skal returnere snart"

Barna oppfordres således indirekte og/eller direkte til å ta avstand fra det tyske samfunnet. Abdullah forteller at hans far krevde at Abdullah skulle være pakistaner. Ruth Mandel forklarer foreldrenes dualistiske forhold til sitt nye land med savn og lengsel etter hjemlandet: motivet for migrasjonen var ønske om å heve sin økonomiske standard for så å returnere til hjemlandet. "Returmyten" mener Mandel preger de fleste i foreldregenerasjonen. Mange foreldre vil derfor gå så langt som å nekte sine barn i å adaptere tysk livsstil, og tyske verdier og normer.

Norske sosialarbeidere og lærere erfarer at majoriteten av muslimsk ungdom fratras retten til å delta åpent og aktivt i det norske samfunns livet. Særlig jentene lever med strenge restriksjoner og trusler om å bli utstøtt og i verste fall utsatt for fysiske overgrep. Familie og miljøet reagerer betraktelig mildere mot en gutt som bryter normene. Dette handler om at familiens ære først og fremst er knyttet til kontroll over jentas seksualitet.

Det styggeste kjente eksemplet i Skandinavia på konsekvensene ved å leve i tråd med våre verdier og normer, må være drapet på 15 år gamle Sara i Umeå i Sverige. Hennes 16 år gamle bror og 17 år gamle fetter strupte henne fordi Sara "ville danse", fordi hun "tok steget fullt ut og levde som en svensk jente". Drapet skjedde den 15. desember i 1996 og fikk stor oppmerksomhet i svensk media. Reportasjer i Exressen og Dagens Nyheter ligger til grunn for min fremstilling av drapet på Sara.

Sara og hennes familie flyktet fra Irak til Sverige i 1992. Familien karakteriseres som "lukket og tradisjonstung". Saras far og bror taklet overgangen til det svenske samfunnet dårlig. De kunne ikke akseptere at Sara og moren ville leve etter samme normer som svenske jenter og kvinner. Dette førte til at foreldrene skilte seg. Familiens fire barn ble splittet, to bodde hos moren, ett hos faren og Sara bodde hos fosterfamilie.

Sara fortalte ved flere anledninger til svenske venner at hun var blitt mishandlet hjemme fordi hun levde som ei svensk jente. Mannlige familiemedlemmer truet både henne og moren. Høsten 1995 ble hun mot sin vilje tatt ut av fosterfamilien. Politiet brakte henne til farens bror. Allerede på dette tidspunktet fryktet hun for sitt liv. Hun fikk ikke lov til å prate i telefon med venner, hun fikk ikke motta brev fra svenske venner, og hun ble slått dersom hun ikke kom rett hjem fra skolen. Hennes fetter truet med å drepe henne. Sommeren 1996 rømte Sara tilbake til fosterfamilien. Hun fortalte både venner og sosialtjenesten at hun trodde hun ville bli drept av sine slektninger som syntes hun var blitt for svensk. Ansvarlig ved sosialkontoret avviste truslene som tomme ord.

Saras mor fant en kniv i sønnens veske like før drapet. Hun tok den fordi hun var redd han ville bruke den mot et annet menneske. Hun snakket med sønnen om kniven hun hadde funnet. Han repliserte med at han skulle drepe Sara.

Sara savnet sin mor og flyttet hjem i desember 1996. "Vi ses kanskje ikke igjen." Dette var det siste hun sa til sin beste venninne før hun dro. Ifølge venninnen, visste Sara at hun skulle dø. Derfor prøvde hun å få så mye som mulig ut av tiden hun hadde igjen.

Broren til Sara svarte med å flytte ut da Sara kom hjem. En uke før hun ble drept truet broren og fetteren henne på livet. Dette skjedde utenfor et diskotek. Med slagvåpen i hånden ventet de på at Sara skulle komme ut. Sara måtte ha politieskorte hjem, og en kvinnelig politibetjent overtalte Sara til å anmelde broren og fetteren for trusler. Broren var kjent av politiet fordi han hadde begått voldelige overgrep og andre kriminelle handlinger. Politiet innkalte dem ikke til avhør.

Sara trosset frykten for overgrep og dro på en persisk fest uken etter. Hennes mor skulle være med, men fikk ikke barnevakt til de minste. Saras mor advarte henne mot broren før Sara tok bussen til byen alene. Verken Sara eller moren visste at fetteren var i byen på nok et besøk hos Saras bror.

Sara tok den siste bussen hjem klokken ti på halv tre om natten. På bussen ventet hennes bror og fetter. De fulgte etter Sara, og strupte henne med en snare laget av et belte - en snare som, ifølge politiet, ikke går an å løsne. Dagen etter meldte guttene seg til politiet. Ifølge uttalelser til Expressen, mente politiet at ingenting i Saras anmeldelse uken før tydet på at hennes liv var i fare. Politimesteren i Umeå mente tvert om at dersom politiet hadde innkalt guttene til avhør, kunne guttene fremskyndet drapet for å ta hevn.

Under rettssaken i februar året etter, da Saras mor for første gang etter drapet så sin sønn og nevø, uttalte hun til Expressen: "Irakiske gutter som holder på å bli voksne må vise at de er menn gjennom å gjøre store ting. Jeg så på deres ansikter at de var glade for de tror at de mannlige slektningene er fornøyde med dem." Saras bror ble dømt til tre og et halvt års fengsel for overlagt drap. Fetteren fikk fire år. Retten forklarte mordet med utrygge familieforhold og guttenes kulturelle opphav: "... i lengre

tid (hadde hun) mishaget broren og fetteren, men sannsynligvis også andre mannlige slektninger, gjennom å bryte med det kulturelle mønsteret hun forventes følge, og ville leve et vanlig tenåringsliv som andre jenter i Sverige." Retten tok hensyn til guttenes lave alder under straffeutmålingen.

Voksne og unge venner av Sara karakteriserte henne som en livsglad, åpne og modig jente. Hun var skoleflink og ville utdanne seg til pressefotograf. Sara var, ifølge moren til Saras beste venninne, "som hvilken som helst annen svensk jente". En muslimsk ung jente kommenterte Saras livsførsel på denne måten: "Enhver jente som er innvandrer drømmer om å gjøre de tingene som Sara gjorde."

